

ÉGERFA

Az égerek (*Alnus*) nemzetségének mintegy 30 faja ismert. Európában a mézgás éger mellett a hamvas égernek (*Alnus incana* L.) van jelentősége.

ELŐFORDULÁSA

Egész Európában, de Észak-Afrikában és Kis-Ázsiában is előfordul. Keleten az Urálig terjed. Patakok, vízfolyások mentén hazánkban különösen a Dél-Dunántúlon jelentős a mennyisége (Somogy, Zala), a kiterjedt lápvidékeket is kedveli (Hanság, Nyírség, Somogy). A sík vidéktől a hegyvidékig mindenhol előfordul, igazán az oxigéndús patakok mellett fejlődik jól, de bírja az állóvizet is. Fagyálló, a vegetációs idő alatt azonban kedveli a meleget. Ma a fája iránt megnőtt kereslet miatt széles körben telepítik. Hazánk erdőterületének 2,8%-át borítja (cca. 50 ezer hektár). Az égerek (*Alnus*) nemzetségének mintegy 30 faja ismert. Európában a mézgás éger mellett a hamvas égernek (*Alnus incana* L.) van jelentősége. Ennek elterjedése Észak- és Északkelet-Európa (Szibéria), illetve a magas hegységek (Alpok, Kár-

pátok). Fája szinte azonos a mézgás égerével, így a fakereskedelemben is hasonló az értéke. Megemlítjük még a havasi (nagy zöld) égert (*Alnus virridis*), ennek a fajnak faipari jelentősége alig van, de a lavina- és erózióvédelemben jelentős szerepet játszik (Alpok, Kárpátok). Egyre fontosabb import fafaj Európában az Észak-Amerikában honos „amerikai (vörös) éger” (*Alnus rubra* L.). Az utóbbi években tapasztalt óriási égerkereslet miatt folyamatosan nő a behozatala a német piacokra.

AZ ÉLŐ FA

Első- vagy másodrendű fa. Törzse szép, hengeres. Szabadabb állásban gúla alakú, laza koronát fejleszt vízszintes ágakkal, de törzse mindvégig kivehető. Zárt állásban alsó ágai gyorsan lehullnak. Ez az egyetlen lombhullató, amelyik tobozokat

termel. Az ősidőkben különösen tisztelték azért, mert vágásra úgy vértett, mint az emberek.

A FELDOLGOZOTT FA

Szórt likacsú, színtelen gesztű. Frissen döntve sárga színű, de rövid idő

után a levegőn megsötétedik, majd kiszáradva újból világosabb lesz. Évgyűrűhatárai elmosódottak. A szabad levegőn gyorsan romló fája álgeszttesedik, de levegőtől teljesen elzárva igen tartós.

TARTÓSSÁG

Szabadban: 5–20 év

Vízben: kb. 500 év

Szárazon: kb. 400 év

Tartóssága állandó nedvesség hatás mellett kiváló, ezért már a rómaiak is szívesen alkalmazták vízépítéshez. Változó klimatikus igénybevételek esetén az éger fája nem tartós, így javasolható a belsőtéri, ill. a víz alatti felhasználása. Kültéri felhasználás esetén a védőszeres telítés nem nélkülözhető.

MEGMUNKÁLÁSI SAJÁTOSSÁGOK

Az égert fűrészipari feldolgozásakor a fülledékenységi miatt gyorsan kell felfűrészelni (kevésbé fülledékeny, mint a bükk vagy a gyertyán). A fűrészárurakatok szakszerű kialakítása, takarása a faanyag elszíneződése, foltosodása miatt is fontos. A hézaglécezett fűrészáru két évig is tárolható. Az éger fűrészáru jól szárítható, de figyelmet (óvatosságot) igényel

a nagy zsugorodási anizotrópia. Megfigyelhető még (mesterséges szárításakor) a fűrészáru elszíneződése (foltosodása). Ez megelőzhető speciális klímakezeléssel (telített vízgőz mellett rövid ideig 95 °C-ra való felmelegítés). Az éger fűrészáru természetes szárításakor 6 hónap alatt érhető el a 20–24% nettó fanedvesség. A mesterséges szárítás ideje (10%-ig) a vastagságtól függően 10–20 nap (kb. 1/3-a a tölgynek).

Az éger Európában még ma is fontos furnéripari faj. Kiválóan hámozható, hasítható. A furnér szárításakor előnyös, hogy a geszt-szíjács nedvességtartalma közel azonos (a nyaragnál jelentős a különbség a geszt javára). Az éger mechanikai megmunkálása (fűrészelés, gyalulás, marás) nem jelent nehézséget, de nagy előtölások alkalmazásakor a felület bolyhosodásra hajlamos. Kiválóan esztergályozható.

Az éger könnyen és jól ragasztható mindenféle ragasztóanyaggal. Ugyanez vonatkozik a szegezésre és a csavarozására.

A különböző felületkezelő anyagok alkalmazásakor figyelembe kell venni nagy csersav- és zsírtartalmát (a felületet esetenként semlegesíteni kell). Egyébként jól pácolható (pl. dió, mahagóni stb. színekre) és a különböző eljárásokkal jól lakkozható. Tömörfa frontfelületek esetén („biobútorok”) a lakkozás helyett elterjedt a felületek viaszolása és/vagy olajozása. A viaszolás előtt fontos a finom, szálirányú csiszolás. Acéltárgyakkal való érintkezéskor (nedvességi hatás mellett) az égerfa foltosodik.

FELHASZNÁLÁSA

Sokoldalú, de vagy csak teljesen száraz, vagy víz alatti célokra alkalmas. Régen hidakat építettek belőle, valamint szivattyúknak, vályúknak és zsilipeknek használták fel. E módra használták a XVI. századi Velencében, valamint Franciaországban és Hollandiában.

Kis szilárdságú és változó nedvesség mellett gyorsan romló fája építkezésekre alkalmatlan. Vízi építménynek és bányafának jól használható. A lemezipar vakfurnérnak használja, de az asztalosipar is kedveli, mert szépen és könnyen fényezhető. Fája jól faragható és esztergályozható, jó ceruzafa. ■

Képek forrása:

forestwood.lv/

zatic.hu

csemete.com

